

Stockholm den 20 december 2021

R-2021/2599

Till Socialdepartementet

S2021/07875

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 8 december 2021 beretts tillfälle att avge yttrande över promemorian Vaccinationsbevis på serveringsställen och i andra verksamheter, smittskyddsåtgärder i långväga kollektivtrafik och förlängning av begränsnings- och serveringsförfordningarna.

Sammanfattning

Advokatsamfundet, som hänvisar till tidigare remissyttrande i fråga om vaccinationsbevis¹, tillstyrker promemorians huvudförslag syftande till att möjliggöra en utökad användning av vaccinationsbevis i vissa utpekade verksamheter. Verksamheter som omfattas av förslaget är sådana där risken för trängsel och smittspridning anses särskilt stor om det epidemiologiska läget bedöms vara sådant att ytterligare smittskyddsåtgärder behövs och begränsningar nödvändiga att återinföra.

Advokatsamfundets ställningstagande beaktar särskilt att vaccinationsbevis enligt promemorians förslag endast får användas för att möjliggöra lättnader i andra restriktioner, dvs. som ett mindre ingripande alternativ.

¹ Se Advokatsamfundets yttrande den 23 september 2021 över Socialdepartementets promemoria Vaccinationsbevis som smittskyddsåtgärd (S2021/06359).



Synpunkter

Advokatsamfundets överväganden redovisas nedan.

Förslaget om utökad användning av vaccinationsbevis

I promemorian föreslås att det genom ändringar på förordningsnivå ska införas möjlighet för regeringen att föreskriva om en utökad användning av vaccinationsbevis i ett antal utpekade verksamheter där risken för trängsel och smittspridning anses särskilt stor, däribland serveringsställen, handelsplatser och långväga kollektivtrafik. Detta ska kunna ske om det epidemiologiska läget bedöms vara sådant att ytterligare smittskyddsåtgärder behövs och begränsningar nödvändiga att återinföra.

Förslaget innebär en möjlighet – inte en skyldighet – för verksamhetsutövaren att ställa krav på vaccinationsbevis. Vidare undantas barn (personer under 18 år med möjlig inskränkning till personer under 16 år) och personer som av medicinska skäl inte bör vaccinera sig mot covid-19. Personer som tillhör någon av dessa undantagskategorier jämställs således, som Advokatsamfundet uppfattar förslaget, med fullvaccinerade personer i här aktuellt hänseende. Slutligen och av särskild betydelse för Advokatsamfundets ställningstagande (se nedan), innebär förslaget att vaccinationsbevis endast ska få användas för att möjliggöra lättnader från andra restriktioner som annars (alternativt) hade varit nödvändiga att tillämpa.

Advokatsamfundet, vars överväganden inriktar sig på förslagets förenlighet med grundläggande fri- och rättigheter, instämmer i den analys som görs i promemorians avsnitt 3.9, dvs. att användningen av vaccinationsbevis i de situationer och under de förutsättningar som anges i promemorian är förenligt med regeringsformen, Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga, samt den proportionalitetsprincip som både kommer till direkt uttryck i olika bestämmelser i nämnda regelverk och gäller som en självständig rättsprincip överordnad vanlig lag.

Som framhålls i promemorian (s. 66) kan, om verksamhetsutövare väljer att tillämpa systemet med vaccinationsbevis, förslaget medföra att vaccinerade och personer som tillhör en undantagskategori (dvs. barn och personer som av medicinska skäl inte bör vaccinera sig) rättighetsmässigt gynnas framför andra personer (dvs. ovaccinerade utan medicinska skäl). Advokatsamfundet finner dock att, såsom föreslaget är utformat, alternativet till användning av vaccinationsbevis är att längre gående restriktioner



behöver följas även av vaccinerade och personer som tillhör en undantagskategori. Det senare alternativet utgör, enligt Advokatsamfundets mening, en betydligt mer omfattande inskränkning av grundläggande fri- och rättigheter (som emellertid träffar både vaccinerade och ovaccinerade lika) än den orättvisa som kan uppfattas bestå i att vaccinerade (och personer som tillhör en undantagskategori) genom systemet med vaccinationsbevis inte behöver vidkännas lika långtgående inskränkningar som ovaccinerade.

Advokatsamfundet vill därför åter framhålla att det föreslagna systemet med vaccinationsbevis får anses vara *mindre ingripande* än de alternativ som står till buds för att lika effektivt uppnå det syfte som eftersträvas (här att begränsa spridningen av covid-19). I en sådan situation påbjuder – enligt vedertagen teori och praxis (se t.ex. för svenskt vidkommande RÅ 1999 ref. 76 och NJA 2018 s. 753) – proportionalitetsprincipen att det mindre ingripande alternativet *ska* väljas om detta samtidigt skulle ge nödvändiga möjligheter att uppnå det eftersträlvade målet, dvs. att förhindra smittspridning.

Advokatsamfundet noterar slutligen att det, enligt promemorian (s. 89 ff.), är fråga om en reglering som kommer att gälla under en begränsad tid och kommer att upphävas så snart den inte längre är nödvändig med hänsyn till smittspridningen.

Sammantaget tillstyrker därför Advokatsamfundet förslaget att systemet med vaccinationsbevis utökas om det epidemiologiska läget bedöms vara sådant att ytterligare smittskyddsåtgärder behövs och begränsningar nödvändiga att återinföra.

Ska endast vaccinationsbevis användas för att möjliggöra lättnader i andra restriktioner?

Enligt EU:s förordning om digitala covidbevis² kan ett sådant bestå av tre olika delar; vaccinationsintyg, testintyg (dvs. att personen lämnat ett negativt test) och tillfrisknandeintyg (dvs. att personen lämnat ett positivt test och sedan tillfrisknat). Promemorians förslag bygger på att *endast* vaccinationsintyg ska få användas för att möjliggöra lättnader i andra restriktioner, men inte testintyg eller tillfrisknandeintyg (se s. 38 och s. 68 med där redovisade överväganden). Advokatsamfundet saknar anledning att ifrågasätta de bedömningar som utifrån aktuellt kunskapsläge ligger till grund för detta ställningstagande. Advokatsamfundet noterar dock att kunskapsläget

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/953 av den 14 juni 2021 om en ram för utfärdande, kontroll och godtagande av interoperabla intyg om vaccination mot, testning för och tillfrisknande från covid-19.



kan förändras, och att vissa studier synes peka på att ovaccinerade personer som tillfrisknat från covid-19 kan ha ett lika bra eller t.o.m. bättre skydd mot förnyad infektion än fullvaccinerade.³ Ett ändrat kunskapsläge i detta avseende skulle i ett framtida scenario (allt annat lika) kunna innebära att det vid en proportionalitetsavvägning kan anses påbjudet att tillåta användning även av andra typer av EU-covidbevis – t.ex. s.k. tillfrisknandeintyg – för att möjliggöra lättnader i andra restriktioner. I dagsläget delar emellertid Advokatsamfundet promemorians bedömning att enbart vaccinationsbevis bör få användas i detta syfte.

Förlängning av serveringsförordningen och begränsningsförordningen m.m.

Advokatsamfundet har mot angiven bakgrund inte heller någon invändning mot att giltighetstiden för förordningen (2020:527) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen och förordningen (2021:8) om särskilda begränsningar för att förhindra spridningen av sjukdomen covid-19 av beredskapsskäl förlängs till utgången av maj 2022.

Advokatsamfundet har i övrigt ingen erinran mot de förslag som lämnas i promemorian.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander

³ Se t.ex. Svenska Dagbladet den 15 december 2021 där en rapport från Statens Seruminstitut i Danmark diskuteras (Stigfur/Westesson: ”Att ha varit sjuk kan ge bättre skydd än vaccin”).